

SITUĀCIJA

Agri vai vēlu cilvēka mūžs apraujas un pienāk brīdis, kad aizgājējs tiek guldīts zemes klēpī. Vai nu rīkojot tradicionālās bēres, vai, un tas kļūst arvien populārāk, izvēloties krematorijas pakalpojumus. Ierasts, ka par bērēm rūpējas

laulātais, radnieki vai citi tuvinieki, taču ir gadījumi, kad cilvēks, kas pamet šo pasauli, ir palicis viens. Arī viņš pelnījis cienīgas atvadas, tāpēc "Druva" centās noskaidrot, kas notiek šādos gadījumos un vai tādi pašvaldībās gadās bieži.

Katrs pelnījis cienīgas atvadas

■NOMAĻUS. Tikai numurētas dzelzs plāksnes liecina par kapavietām Cēsu Meža kapos, kurās guldīti bezpiederīgie mirušie.

Foto: JĀNIS GABRĀNS

Daudzu pašvaldību saistošajos noteikumos atrodama definīcija, kas ir bezpiederīgais mirušais cilvēks, proti, tas ir mirušais cilvēks, kuram nav laulāta, radnieku vai citu personu, kuras organizē mirušā apbedīšanu. Tiesa, sarunās ar pašvaldībām atklājas, ka ir arī gadījumi, kad cilvēks nav gluži viens, viņam ir laulātais, kāds cits radnieks, taču viņi atsakās rīkot bēres, tad apbedīšana jāveic pašvaldībai.

Ja kādas pašvaldības teritorijā tiek atrasts miris cilvēks, kura pēdējā deklarētā vieta ir cits novads, tiek informēta šī novada sociālais dienests, kas tālāk uzņemas visu procesu. Vispirms meklē, vai nav radnieku, ja ne – organizē apbedīšanu.

Pašvaldību saistošajos noteikumos par pabalstiem norādīts, ja mirusi persona, kuras dzīvesvieta deklarēta konkrētā novada pašvaldības administratīvajā teritorijā un kurai nav apgādnieku vai personu, kas uzņemtos apbedīša-

nu, sociālais dienests slēdz līgumu par šī pakalpojuma organizēšanu un sedz ar apbedīšanu saistītos izdevumus. Tas gan attiecas uz gadījumiem, ja cilvēkam nav bijuši nekādi ienākumi, jo pretējā gadījumā valsts noteiktais apbedīšanas pabalsts sedz šīs izmaksas. Likumdošanā noteikts, ka iespēja saņemt apbedīšanas pabalstu ir viņa ģimenes locekļiem vai cilvēkiem, kuri ir uzņēmušies apbedīšanu.

Dažu pašvaldību kapsētu darbības un uzturēšanas saistošajos noteikumos minēts, kur notiek bezpiederīgo apbedīšana, kas gādā par kopšanu. Cēsu pašvaldības noteikumos minēts, ka mirušos, kuriem nav radnieku, apbedī kapsētās atsevišķā sektorā vai atsevišķā kapu rindā. Īpašumu apsaimniekošanas pārvaldes kapu pārzinis Māris Vītiņš norāda, ka arī Cēsu Meža kapos ir vieta, kur tiek apbedīti bezpiederīgie, bet šogad tur apbedīšana nav veikta. Teritorija tiek tikai nopļauta, cita īpaša kopšana tur nenotiek.

Pārgaujas novada kapsētu uzturēšanas un izmantošanas noteiku-

mos teikts, ka bezpiederīgo mirušo kapavietu labiekārtošanu un kopšanu nodrošina kapsētas pārzinis.

Arī citos novados, pat ja nav īpašu saistošo noteikumu, kapu pārzīņi, uzraugi rūpējas, lai tiktu sakoptas arī tās kapuvietas, kuras

palikušas bez tuvinieku aprūpes. □

Arī neidentificējami

Priekuļu novada Sociālā dienesta vadītāja Elīna Rancāne stāsta, ka novadā gadā ir trīs četri gadījumi, kad aiziet cilvēki, kuriem nav piederīgo: "Esam noslēguši līgumu ar pakalpojumu sniedzēju, kuri arī veic visu nepieciešamo apbedīšanas sakarā. Ja cilvēkam radnieku nav, bet, ja mums ir informācija, ka aizgājējam ir dzimtas kapi, viņš tiek apbedīts tajos. Ir gadījumi, kad tiek izmantota kremācija."

Pašvaldību sociālajos dienestos ir pieejama informācija par šiem bezpiederīgajiem, un esot gadījumi, ka kādu laiku pēc bērēm tomēr atrodas radnieki, īpaši, ja aizgājējam palicis kāds īpašums.

E. Rancāne arī stāsta par gadījumiem ik pa diviem trim gadiem, kad novada teritorijā tiek atrastas nezināmu cilvēku mirstīgās atliekas, pārsvarā jau kauli, kas liecina, ka cilvēks miris krietni sen. "Druvā" jau rakstījām, ka šī gada jūlijā Priekuļu novadā pie kādas mājas tika atrasti cilvēka kauli un apģērba atliekas. Šādos gadījumos tiek nozīmēta policijas ekspertīze, lai noskaidrotu, cik šie kauli ir veci, cik ilgs laiks varētu būt pagājis kopš nāves brīža, tie var būt pat daudzi gadu desmiti. Tiek mēģināts identificēt šo cilvēku, kas gan ne vienmēr izdodas. Pēc ekspertīzes mirstīgās atliekas tiek nodotas pašvaldībai, kas veic apbedīšanu. □

Viens vai divi gadījumi gadā

Mazākos novados šādas situācijas gadās reti, viena divas gadā, bet dažkārt nevienu. Vecpiebalgas novada Sociālā dienesta vadītāja Velga Berķe norāda, ka viņas darba praksē bijis tikai viens gadījums: "Tas laikam vairāk raksturīgi pilsētām, novadiem ar lielāku iedzīvotāju skaitu, laukos, paldies Dievam, tā nenotiek. Jo visi, kuri te dzīvo, ir mūsējie, ja cilvēkam tiešām nav radnieku, tuvinieku, pašvaldība ņem visu savā pārziņā un ar godu viss tiek izdarīts."

Amatas novada Sociālā dienesta vadītāja Vaira Zauere stāsta, ka arī viņiem šādi gadījumi esot reti, pērn tikai viens. Pēc šāda fakta konstatācijas sociālie darbinieki

vispirms noskaidro, vai cilvēkam tiešām nav piederīgo, ja tā izrādās realitāte, tiek piesaistīts pakalpojumu sniedzējs, slēgts līgums par apbedīšanu, un viss tiek izdarīts atbilstoši prasībām.

"Līgumā tiek atrunāts, kā jānotiek apbedīšanai, ka visam jābūt tāpat, kā guldot zemes klēpī ikvienu aizgājušo. Pirms bērēm noskaidrojam, vai aizgājējam kādā novada kapsētā ir kādi ģimenes kapi, ja ne – viņš tiek guldīts Drabešu vecajos kapos, kur ir vieta bezpiederīgo apbedīšanai," skaidro V. Zauere.

Pārgaujas novada domes priekšsēdētāja vietnieks Imants Kalniņš stāsta, ka viņu novadā gadā ir viens vai divi šādi gadījumi, kad nepieciešama pašvaldības palīdzī-

ba, lai cilvēku izvadītu pēdējā gaitā: "Ne vienmēr ir tā, ka cilvēkam vispār nav tuvinieku. Varbūt dzīvojis vientuļš, zaudējis ar savējiem kontaktus, varbūt ir attāli radi, kuri neuzņemas veikt apbedīšanu, var būt dažādi. Jebkurā gadījumā, ja cilvēks dzīvojis mūsu novadā, aiziet mūžībā un nav, kas apglabā, tas jādara pašvaldībai. Cenšamies noskaidrot, kuros kapos aizgājējam varētu būt tuvinieki, un tajos kapos guldām. Ja nav, mūža mājas ir tajā pagastā, kur dzīvojis. Notiek tieši tāda pati ceremonija kā ikvienam: ar izvadītāju, ar mūziku, pēc tam par pašvaldības līdzekļiem tiek uzlikta kapu apmale, kaps tiek kopts, jo cilvēks pelnījis šo pēdējo godu." □

Cienīgas atvadas

Cēsu pansionātā bezpiederīgo apbedīšanu kārtoti paši. Pansionāta direktore Inga Gunta Paegle stāsta, ka Cēsu Meža kapos ir atvēlēta vieta tā sauktajiem pansionāta kapiem, kur šie cilvēki tiek guldīti zemes klēpī. Pēc tam pansionāta darbinieki, piesaistot pagaidu sabiedriskajā darbā algotos un citus, gādā, lai šie kapi tiek kopti.

"Nav jau to gadījumu daudz, dažu gadu tādus aizgājēju nav vispār, citā viens vai divi. Šogad zemes klēpī guldījām

sievieti, kurai tiešām nebija tuvinieku. Parasti cenšamies atrast piederīgos, dažkārt arī pašvaldības aņemamas apglabāt tos pansionāta iemītniekus, kuri dzīvojuši viņu novadā. Izvadīšanas izdevumi sedz no tām divām pensijām, kas pienākas nāves gadījumā. Vienmēr rūpējamies, lai šīs ir cienīgas atvadas no cilvēka, acinām izvadītāju, apbedīšanas firmu, pašpansionāta darbinieki ejam ar ziediem. Ikvienam ir pelnījis cienīpilnu izvadīšanu, jo šajā pasaulē nodzīvojis garu mūžu." □

Izvēlas kremāciju

Cēsu novada pašvaldības aģentūras "Sociālais dienests" nodaļas vadītāja Inga Kārklīņa stāsta, ka pērn novadā bijuši četri šādi gadījumi. Trim aizgājējiem tiešām nav bijis piederīgo, bet vienā gadījumā tuvinieks attiecīgi rīkot apbedīšanu, to uzņēmusies "Sociālā aģentūra".

"Mums ir noslēgts līgums ar apbedīšanas firmu, kas veic šos pakalpojumus.

Kad saņemam informāciju, ka miris kāds bezpiederīgais, laikrakstā liekam sludinājumu, ka meklējam piederīgos. Ja noteiktajā laikā neviens nepiesakās, informējam apbedīšanas firmu, kas veic nepieciešamo. Ja aizgājējam

ir pensija, šī firma saņem pienākošos valsts pabalstu, ar ko tiek segti izdevumi, bet, ja pensijas nav, izdevumus sedz pašvaldība.

No šī gada aizgājēji tiek kremēti un apbedīti kopējā apbedījumā. Mēs apbedīšanas firmu pilnvarojam veikt visas darbības, viņi sniedz atskaiti par paveikto, informējot, kur veikta apbedīšana. Pie firmas glabājas visa dokumentācija - miršanas apliecības,

citu dokumentu oriģināli -, pie mums ir kopijas, lai gadījumā, ja atrodas radi, varam sniegt nepieciešamo informāciju, arī to, kur aizgājējs apglabāts," skaidro I. Kārklīņa.

Tā kā apbedīšanas firmai uzticēts veikt visas darbības, tā izvēlas arī vietu, kur veikt urnu apbedīšanu, un tas var nebūt Cēsu novadā. Gadoties, ka mirušajam ir radi, bet bērēm rīkošanu nevēlas uzņemties, piedevām pasakot, ka ģimenes kapos aizgājēju neļaus apglabāt. □

Lappusi sagatavojis JĀNIS GABRĀNS

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogramma "Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma" atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās attīstības aģentūra